

Notificació d'incidents en la seguretat del pacient a l'atenció primària a Catalunya

Dades de 2020

Juliol de 2021

Autors

Anna Fernández Lumbreras

Laura Navarro Vila

Jordina Capella González

Glòria Oliva Oliva

Clara Pareja Rossell

Alguns drets reservats

© 2021, Generalitat de Catalunya. Departament de Salut.

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 4.0 Internacional.

La llicència es pot consultar a la [pàgina web de Creative Commons](#).

Edita

Servei de Promoció de la Qualitat i la Bioètica

Subdirecció general d'Ordenació i Qualitat Sanitàries i Farmacèutiques

Direcció General d'Ordenació i Regulació Sanitària

Primera edició

Barcelona, juliol de 2021.

Assessorament lingüístic

Servei de Planificació Lingüística del Departament de Salut

URL

<http://seguretatdelspacients.gencat.cat/ca/inici/>

Disseny de plantilla accessible 1.05:
Oficina de Comunicació. Identitat Corporativa.
Núm. de registre editorial: 900261.

Sumari

1	Introducció i objectiu.....	4
2	Descripció general de les notificacions d'incidents	5
2.1	Notificacions segons l'àmbit assistencial	6
3	Descripció de les notificacions d'incidents rebudes en l'àmbit de l'atenció primària	7
3.1	Notificacions segons el tipus d'incident.....	8
3.2	Notificacions segons el professional notificador.....	9
3.3	Notificacions segons l'edat del pacient	10
3.4	Notificacions segons la gravetat de l'incident.....	12
3.5	Notificacions segons la probabilitat que es produeixi l'incident	14
3.6	Notificacions segons el risc	15
3.7	Notificacions segons els factors contribuents	16
4	Annexos	18
4.1	Gravetat	18
4.2	Probabilitat.....	18
4.3	Risc.....	18

1 Introducció i objectiu

Quan parlem d'incidents relacionats amb la seguretat del pacient, ens referim a qualsevol esdeveniment o circumstància que ha ocasionat, o podria haver ocasionat, un dany innecessari i involuntari a un pacient com a conseqüència de l'assistència sanitària.

Com anys anteriors, el Servei de Promoció de la Qualitat i la Bioètica elabora un informe sobre els incidents que han tingut lloc a l'àmbit de l'atenció primària relacionats amb la seguretat dels pacients.

L'objectiu és conèixer els resultats agregats dels incidents relacionats amb la seguretat del pacient de cada any per detectar les línies prioritàries en les quals incidir per augmentar la seguretat durant l'assistència sanitària.

El sistema que s'utilitza per fer la notificació d'aquests incidents és el TPSC-Cloud™ (la plataforma en línia de *The Patient Safety Company*). Es va començar a implantar a finals de l'any 2013 amb un formulari de notificació d'incidents comú pels 4 àmbits assistencials i, a partir de l'any 2015 es va dissenyar un formulari específic per l'atenció primària.

En aquest sistema es poden notificar tot tipus d'incidents relacionats amb la seguretat dels pacients, fet que permet als professionals que el gestionen analitzar-los detingudament, buscar-ne les causes i implantar les solucions que considerin oportunes per evitar que es repeteixin. Convé ressaltar que les notificacions són fetes de manera voluntària, confidencial, anònima i no punitiva.

Les dades que s'analitzen a continuació corresponen a notificacions d'incidents de l'any 2020 i, que, en data 13 de juliol de 2021, els gestors de l'eina dels centres han estudiat, proposat mesures perquè no tornin a succeir i que ja donen per tancades.

2 Descripció general de les notificacions d'incidents

El 13 de juliol de 2021 es van extreure del sistema 9.844 notificacions d'incidents gestionades i tancades corresponents a l'any 2020. Coincidint amb la pandèmia originada pel coronavirus SARS-CoV-2, la notificació d'incidents ha disminuït l'any 2020 més d'un 30% (vegeu la figura 1).

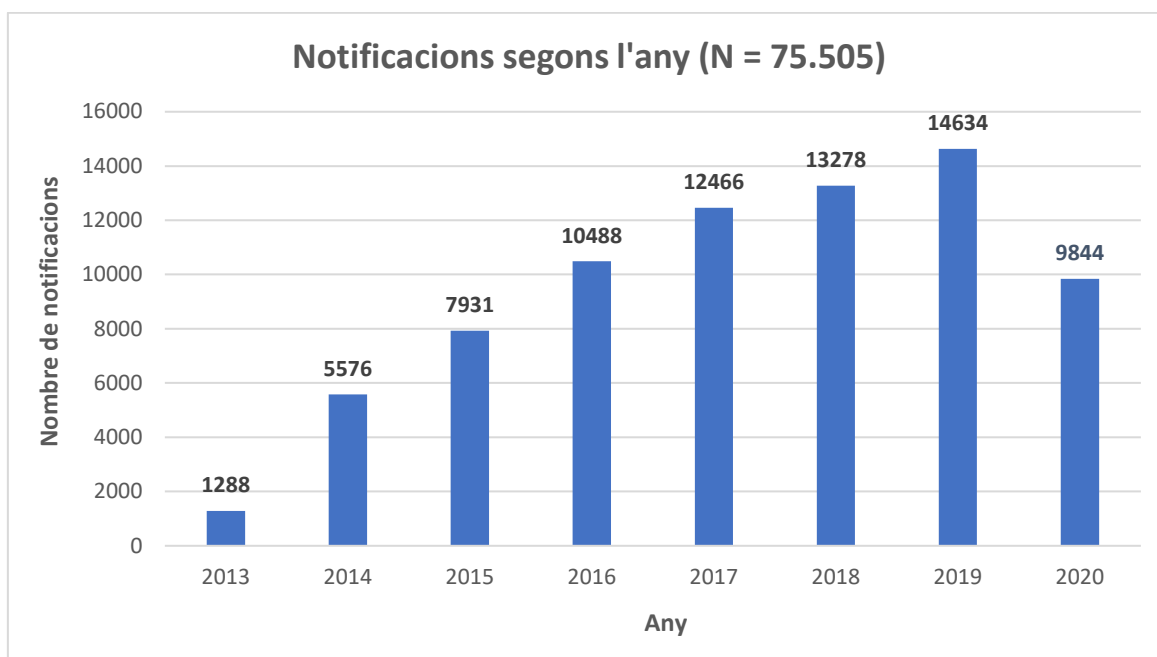

Figura 1. Evolució del nombre de notificacions d'incidents de l'any 2013 a l'any 2020

2.1 Notificacions segons l'àmbit assistencial

La distribució dels incidents segons l'àmbit assistencial on s'han originat es pot observar a la següent figura. A l'atenció primària es van rebre 1860 notificacions (vegeu la figura 2).

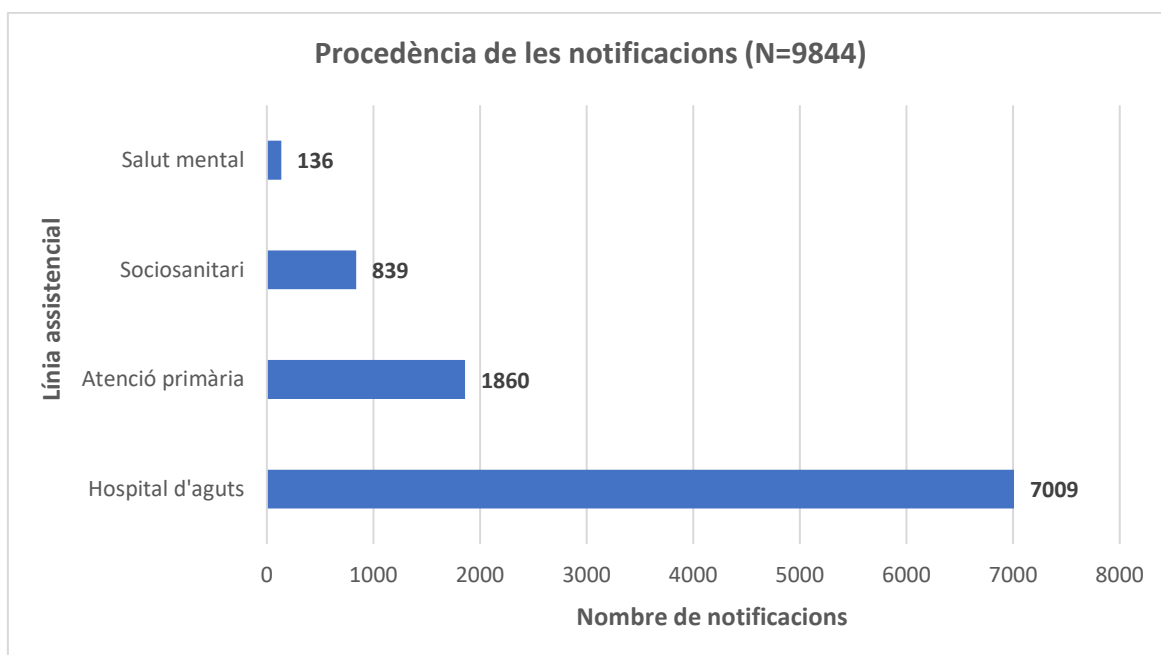

Figura 2. Procedència de les notificacions de l'any 2020

3 Descripció de les notificacions d'incidents rebudes en l'àmbit de l'atenció primària

Des de finals de l'any 2013 –quan es va implantar el sistema de notificació i gestió d'incidents– fins a l'any 2019 s'observa un augment notable de notificacions d'incidents a l'atenció primària però, l'any 2020, s'ha gestionat un nombre molt més reduït de notificacions (vegeu la figura 3).

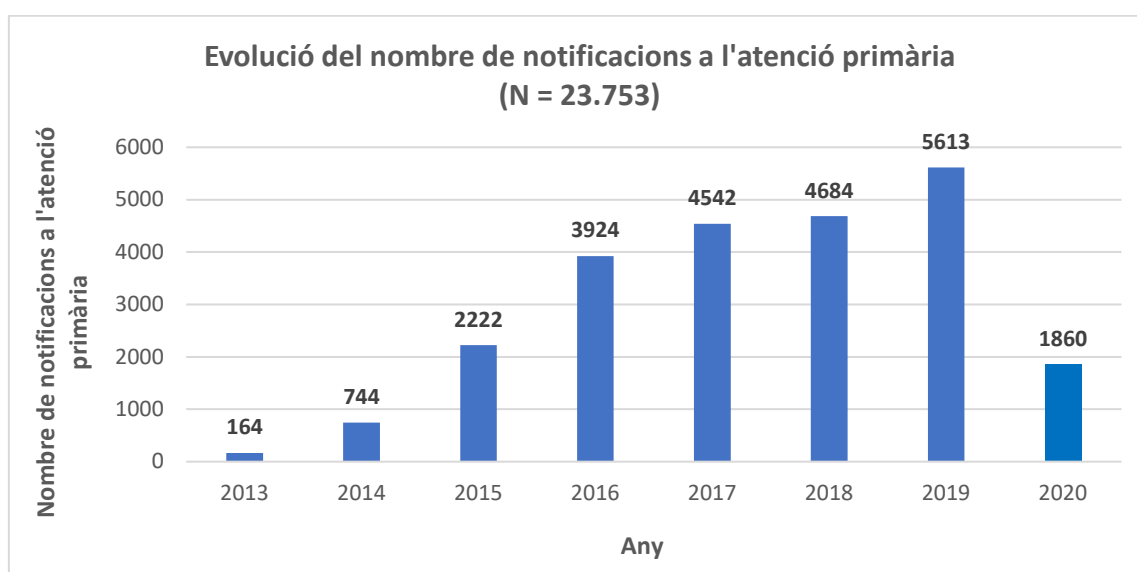

Figura 3. Evolució del nombre de notificacions a l'atenció primària (extretes el 13 de juliol de 2021)

El nombre total de centres que han reportat incidents l'any 2020 ha estat 211 enfront dels 336 centres de l'any 2019 i els 273 del 2018. D'aquesta manera, es torna a observar la disminució quant a les notificacions d'incidents l'any 2020 (vegeu la taula 1).

	2017	2018	2019	2020
Centres de l'ICS	228	233	292	175
Centres no pertanyents a l'ICS	47	40	44	36
Total	275	273	336	211

Taula 1. Centres que van notificar incidents en l'atenció primària entre el 2017 i el 2020

Si ens referim al nombre de notificacions, un 88% de les notificacions rebudes corresponen a centres de l'ICS (centres ICS), mentre que el 12% correspon a centres no pertanyents a l'ICS (centres no ICS).

3.1 Notificacions segons el tipus d'incident

En els centres de l'ICS, els incidents que majoritàriament es van notificar l'any 2020 estan relacionats amb la gestió clínica i els procediments (28,34%) i la gestió clinicoadministrativa (20,89%), els quals van representar aproximadament el 50% del total. Els segueixen els incidents relacionats amb la medicació (17,17%) i els incidents relacionats amb la documentació analògica i digital (16,19%) (vegeu la figura 4).

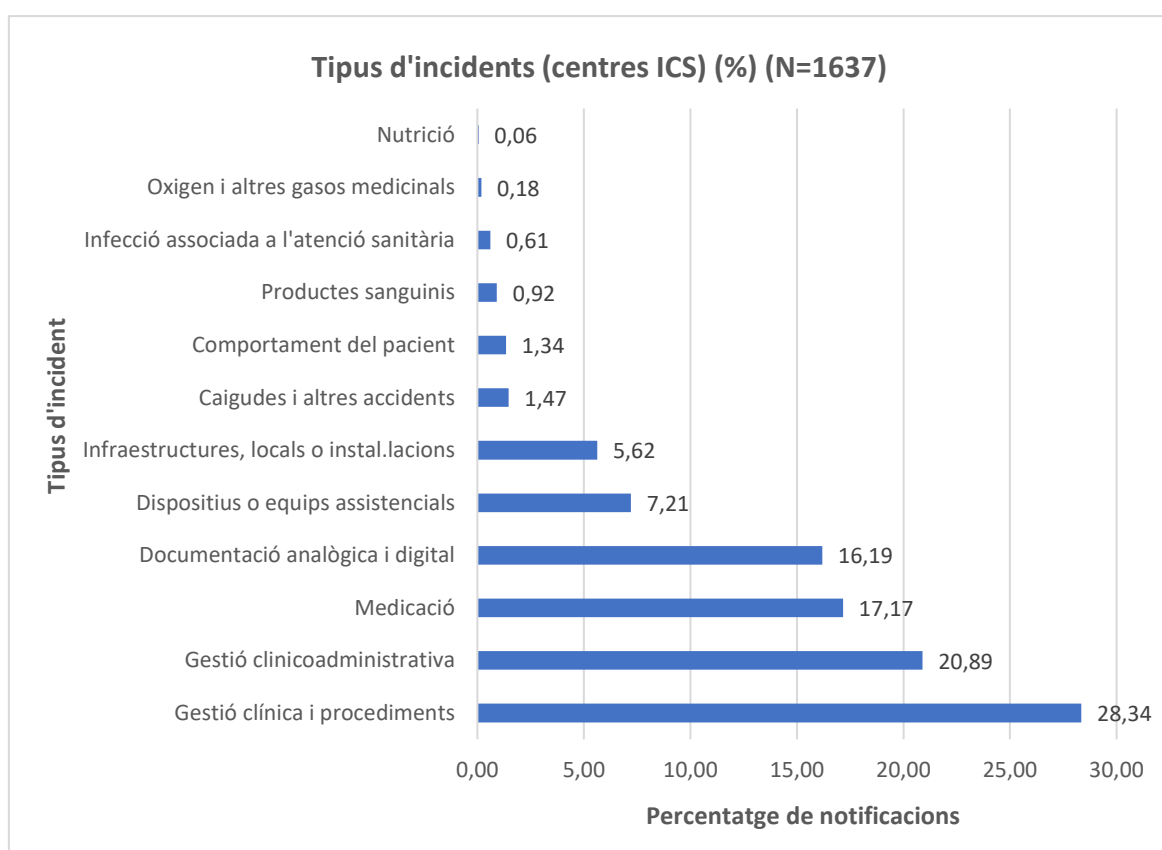

Figura 4. Percentatge de notificacions segons el tipus d'incident als centres ICS

En els centres no pertanyents a l'ICS les notificacions dels incidents relacionats amb la gestió clinicoadministrativa són les més nombroses (32,29%), seguides de les notificacions d'incidents relacionats amb la gestió clínica i els procediments (24,66%) i els incidents relacionats amb la medicació (24,66%). Per tant, el 81,61% de les notificacions d'incidents és dins d'aquestes tres categories.

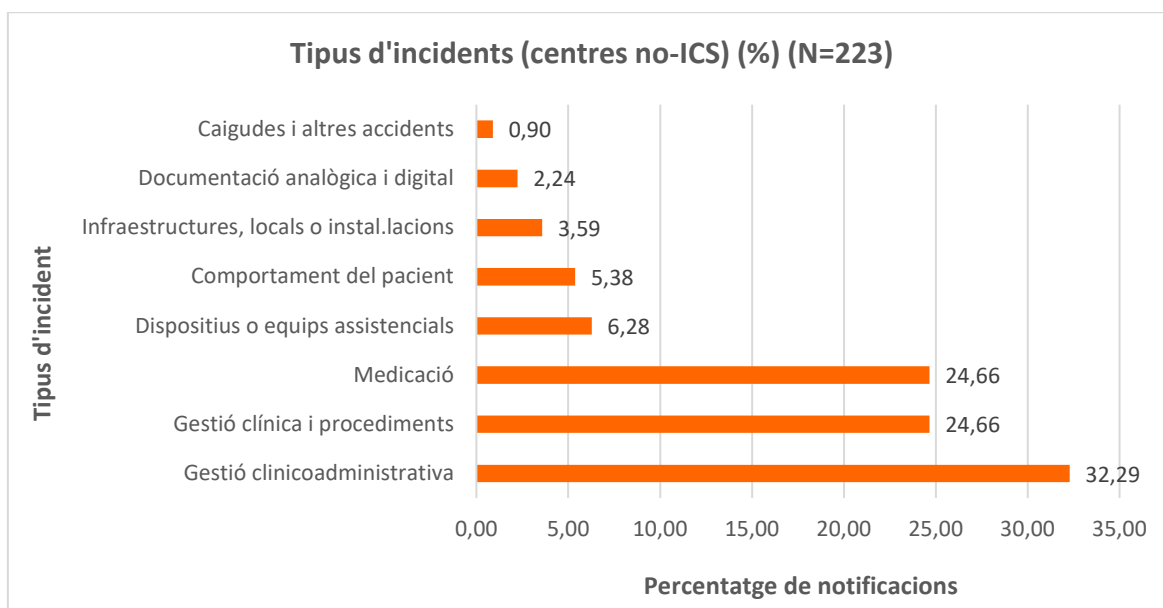

Figura 5. Percentatge de notificacions segons el tipus d'incident als centres no ICS

3.2 Notificacions segons el professional notificador

En l'atenció primària, tant en els centres de l'ICS com en els centres no pertanyents a l'ICS, els professionals d'infermeria i de medicina són els que engloben un percentatge més elevat d'incidents. En els centres de l'ICS, són els professionals d'infermeria els que més notifiquen (41,48%), seguit pels professionals de medicina (31,52%) (vegeu la figura 6).

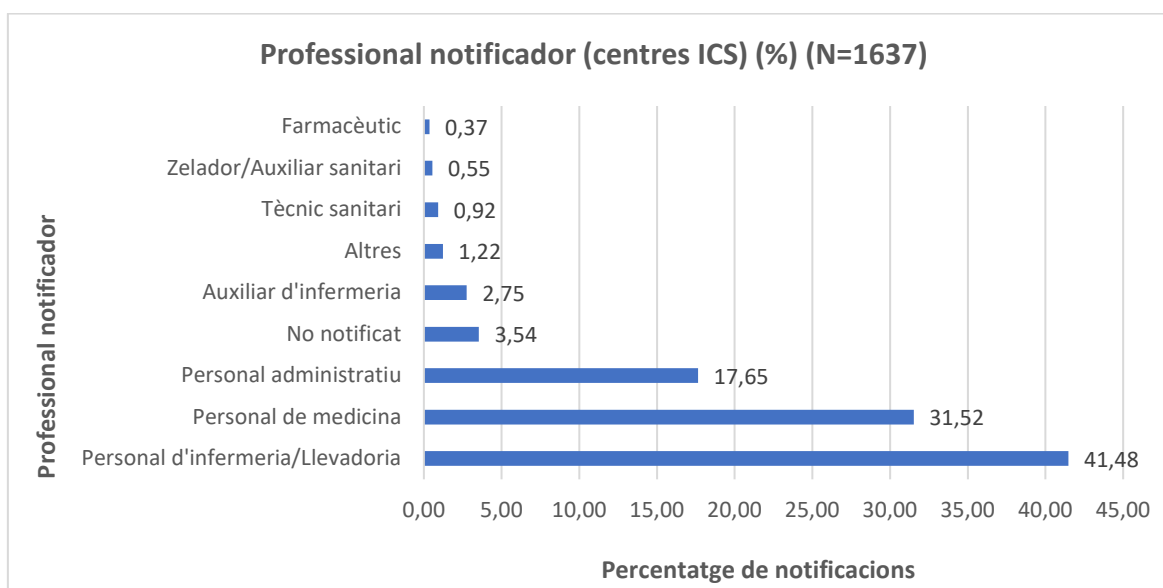

Figura 6. Percentatge de notificacions en funció del perfil del professional notificador als centres ICS

En els centres no ICS, aproximadament un 55% de les notificacions procedeixen del personal d'infermeria, mentre que les provinents dels personal de medicina representen el 25,56% (vegeu la figura 7).

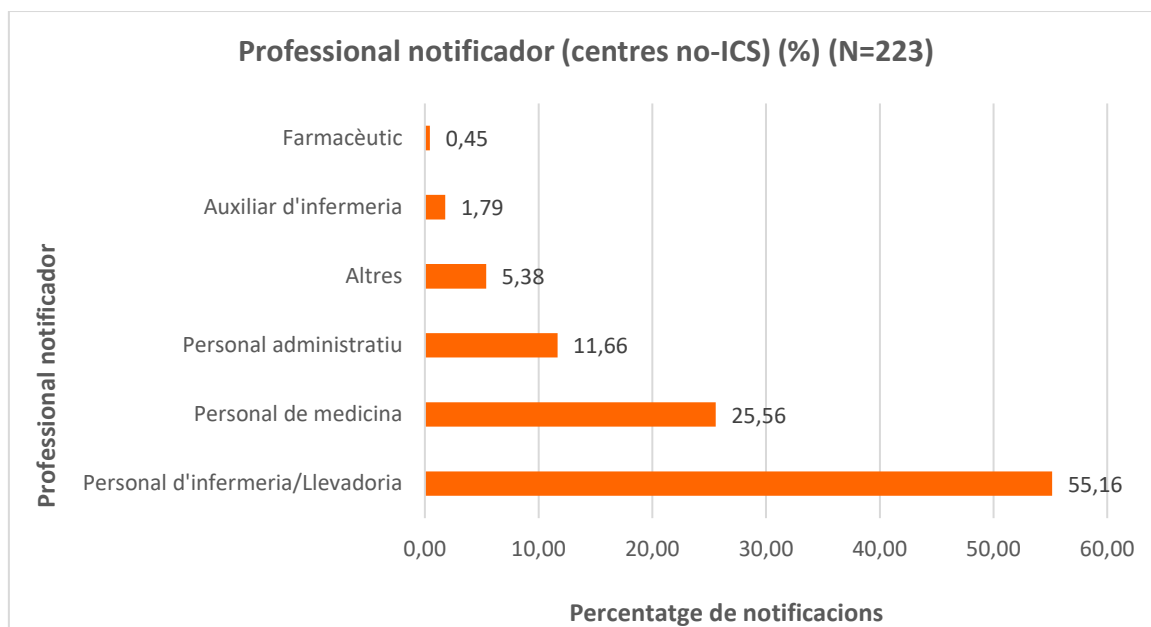

Figura 7. Percentatge de notificacions en funció del professional notificador als centres no ICS

3.3 Notificacions segons l'edat del pacient

L'edat del pacient no es reporta en una gran part dels incidents notificats tant en els centres de l'ICS (21,44%) com en els centres que no són de l'ICS (20,18%).

Als centres de l'ICS, on trobem que es concentren més notificacions d'incidents és al grup dels pacients amb edats compreses entre els 61-80 anys (11,42% de 61-70 anys i 11,18% de 71 a 80 anys) (vegeu la figura 8).

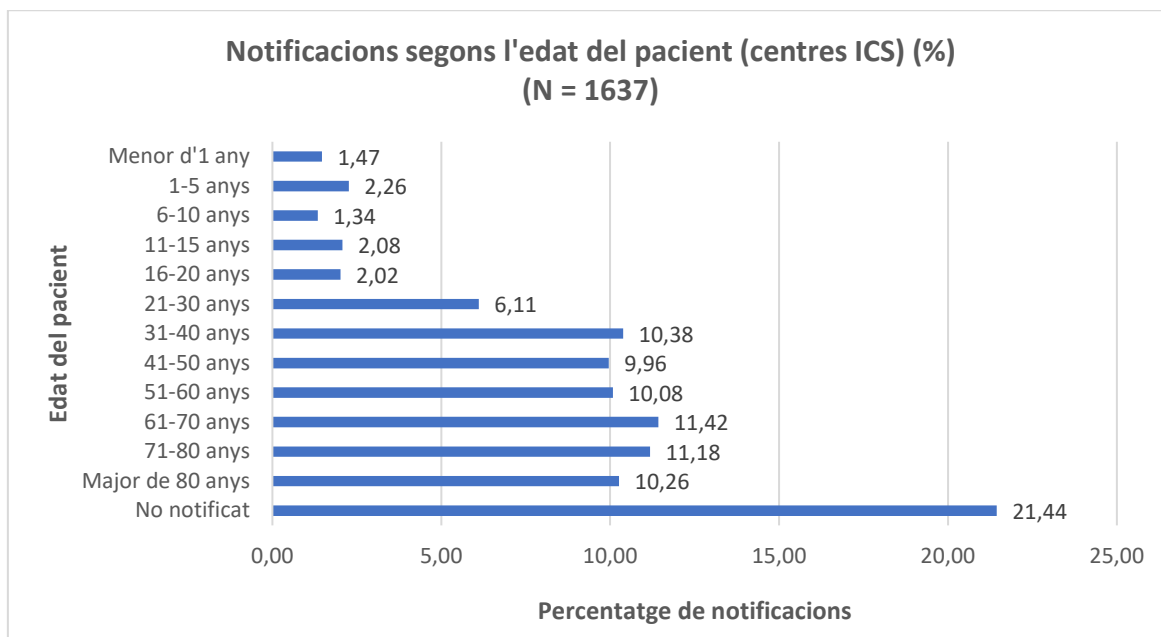

Figura 8. Percentatge de notificacions en funció de l'edat del pacient als centres de l'ICS

Pel que fa als centres no pertanyents a l'ICS, les franges d'edat amb més notificacions són les de més de 80 anys (17,94%) i dels 71-80 anys (13%) (vegeu la figura 9).

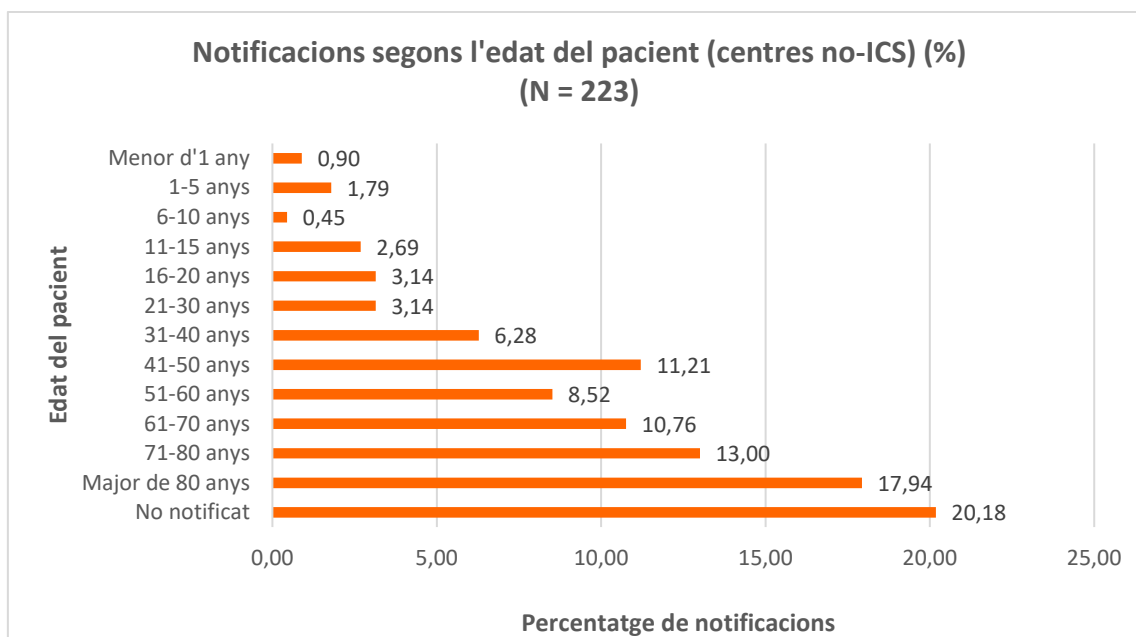

Figura 9. Percentatge de notificacions en funció de l'edat del pacient als centres no pertanyents a l'ICS

3.4 Notificacions segons la gravetat de l'incident

En els centres de l'ICS els incidents amb una gravetat mínima són els que presenten un percentatge més elevat de notificacions (43,62%) i l'1,4% dels incidents produeixen un dany greu al pacient (vegeu l'[annex 4.1](#) i la figura 10).

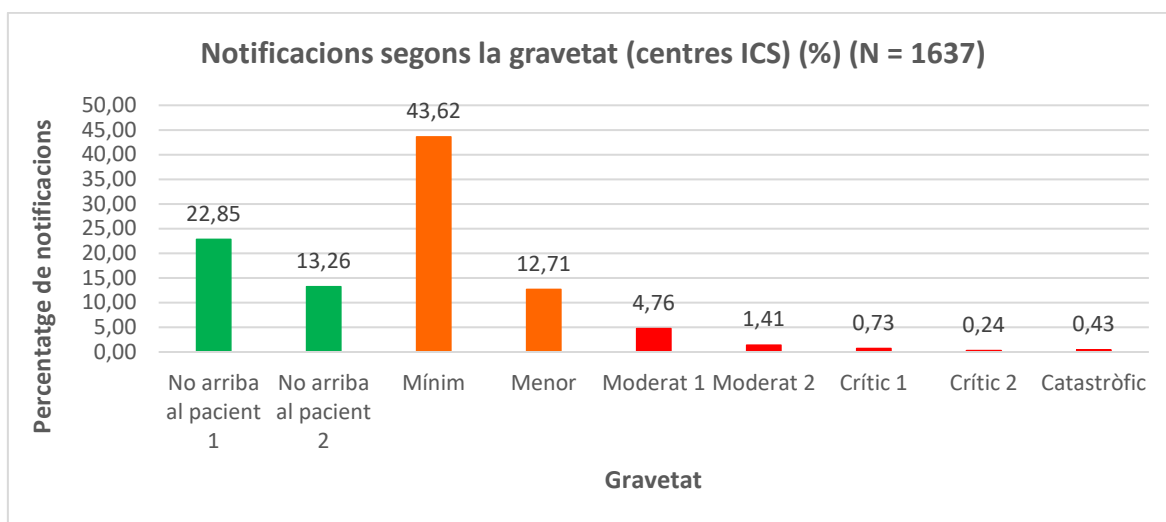

Figura 10. Classificació de les notificacions en funció de la gravetat de l'incident als centres de l'ICS, expressada en percentatges

Si agrupem els incidents dels centres de l'ICS segons les conseqüències que tenen sobre els pacients s'obté que en un 8% dels casos s'ocasiona dany al pacient, en un 56% arriba al pacient, però no li ocasiona dany i en un 36% no arriba al pacient (vegeu la figura 11).

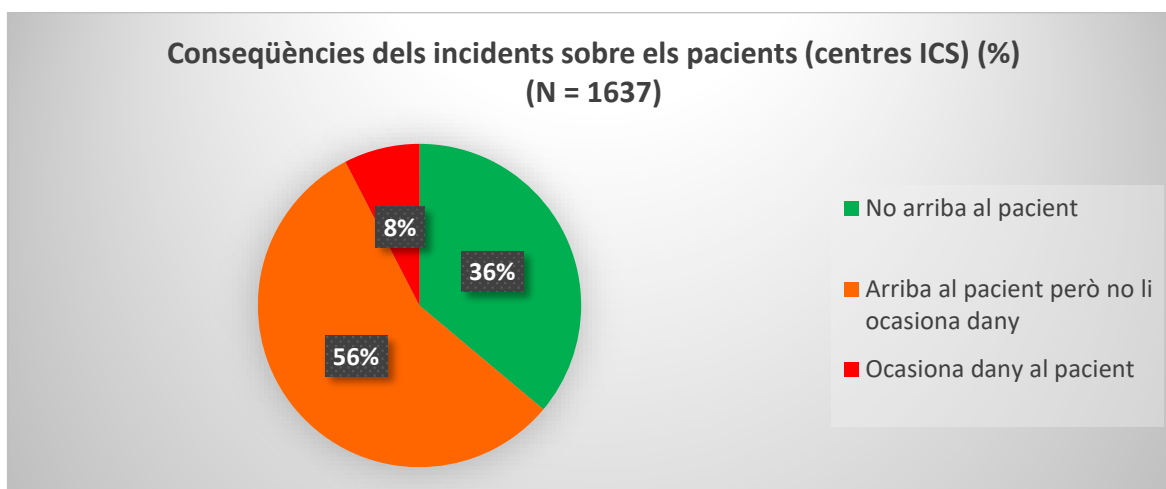

Figura 11. Classificació de les notificacions d'incidents en funció de les conseqüències sobre els pacients als centres de l'ICS, expressada en percentatges

Pel que fa als centres no pertanyents a l'ICS, un 44,39% de les notificacions d'incidents tenen una gravetat mínima. Tot i això, un 0,45% dels incidents produeixen la mort del pacient o hi contribueixen (vegeu la figura 12).

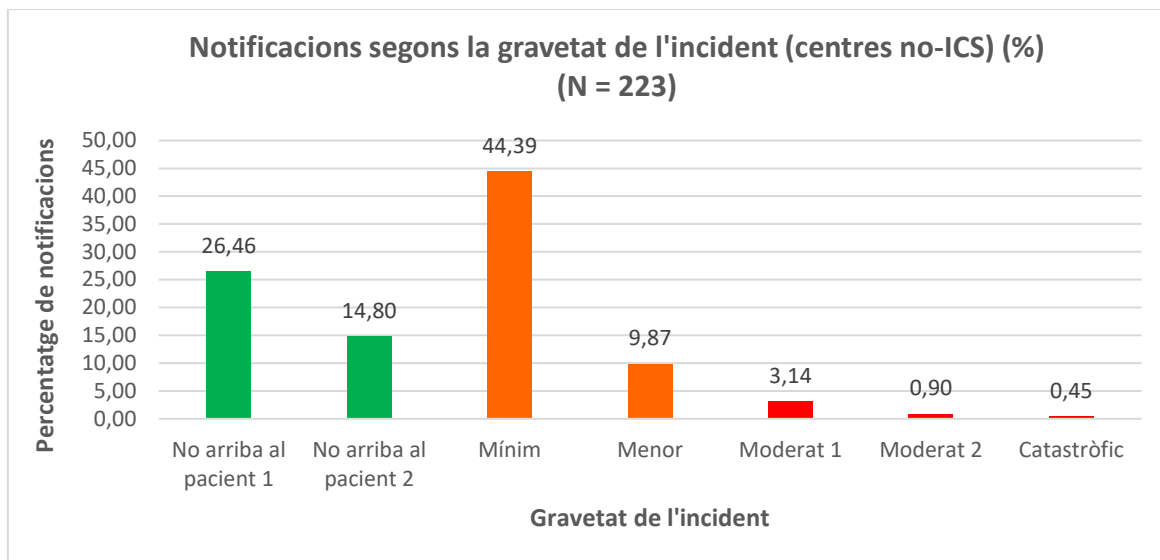

Figura 12. Notificacions en funció de la gravetat de l'incident als centres no pertanyents a l'ICS, expressades en percentatges

Com mostra la figura 13, en els centres no pertanyents a l'ICS, el 5% dels incidents ocasiona algun tipus de dany al pacient, un 54% arriba al pacient però no li ocasiona dany (i és la categoria on es concentren més incidents) i un 41% dels incidents no arriben al pacient.

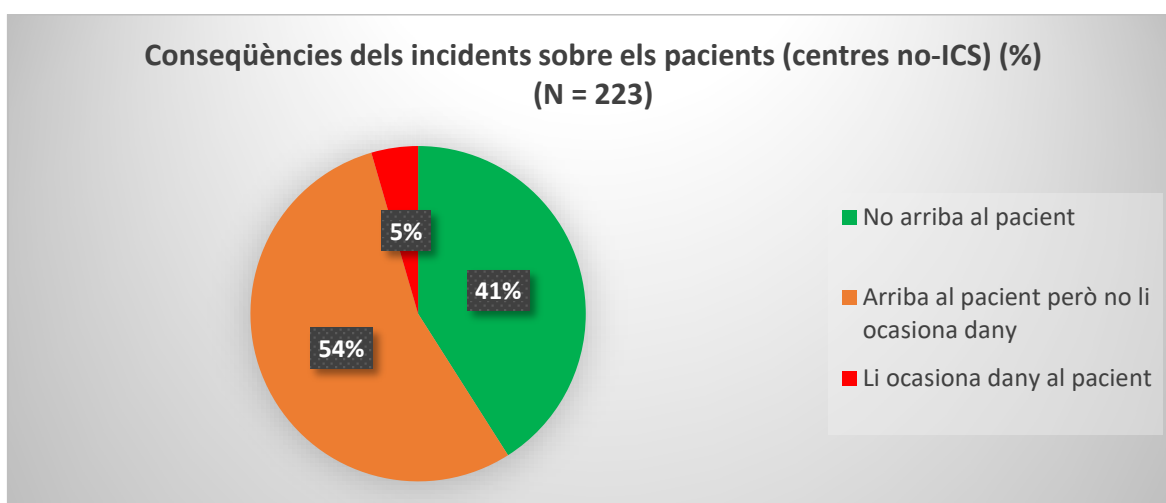

Figura 13. Classificació de les notificacions d'incidents en funció de les conseqüències sobre els pacients als centres que no pertanyen a l'ICS, expressada en percentatges

3.5 Notificacions segons la probabilitat que es produeixi l'incident

Si classifiquem els incidents segons la probabilitat que es produeixi l'incident als centres de l'ICS, un 50% dels incidents són incidents que es tornen a produir, classificats com a freqüents i probables (vegeu la figura 14 i l'[annex 4.2](#)).

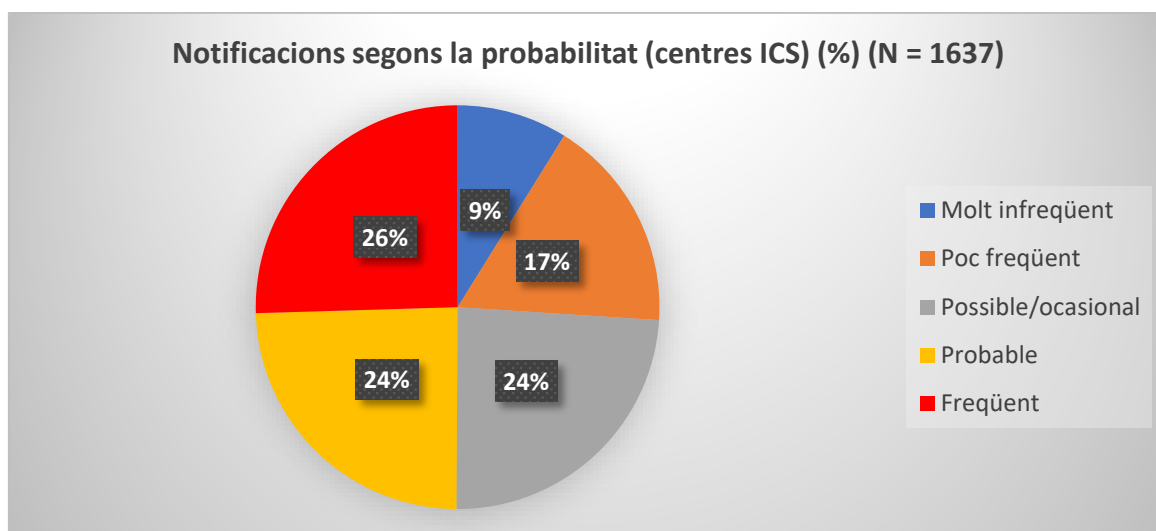

Figura 14. Classificació de les notificacions en funció de la probabilitat que es torni a produir l'incident als centres que pertanyen a l'ICS, expressada en percentatges

En els centres no pertanyents a l'ICS, un 36% dels incidents és freqüent o probable que es torni a repetir (vegeu la figura 15).

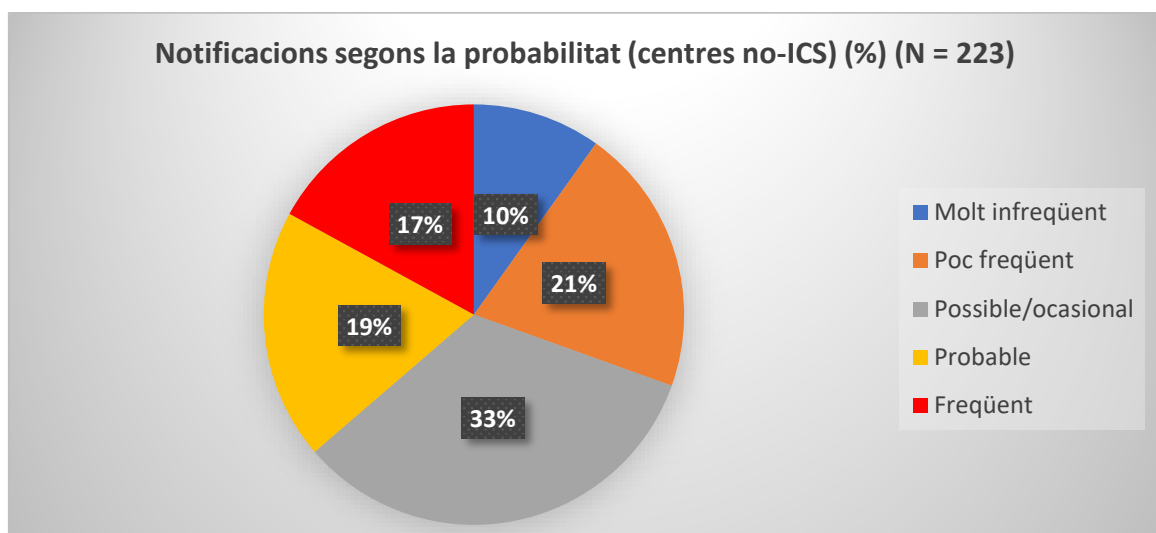

Figura 15. Classificació de les notificacions en funció de la probabilitat que es torni a produir l'incident en els centres no pertanyents a l'ICS, expressada en percentatges

3.6 Notificacions segons el risc

En els centres de l'ICS, els incidents considerats de risc baix o molt baix comporten el 70% dels incidents. No obstant això, el 6% dels incidents són considerats de risc alt o de risc extrem (vegeu la figura 16 i l'[annex 4.3](#)).

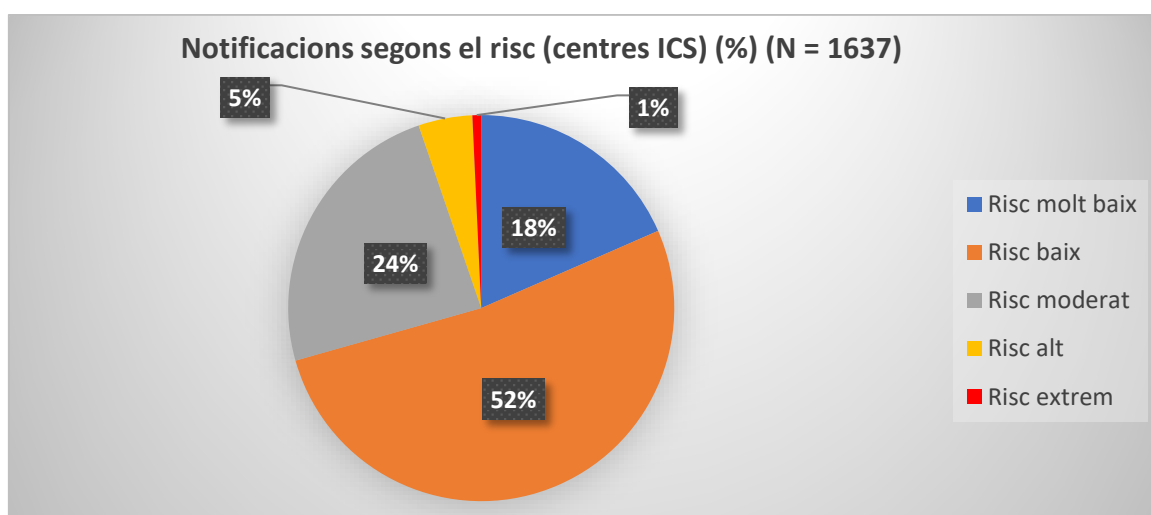

Figura 16. Classificació de les notificacions segons el risc als centres de l'ICS, expressada en percentatges

En els centres no pertanyents a l'ICS, un 81% dels incidents són considerats de risc baix o molt baix. Tot i així, aproximadament un 3% dels incidents són classificats com a risc alt o risc extrem (vegeu l'[annex 4.3](#) i la figura 17).

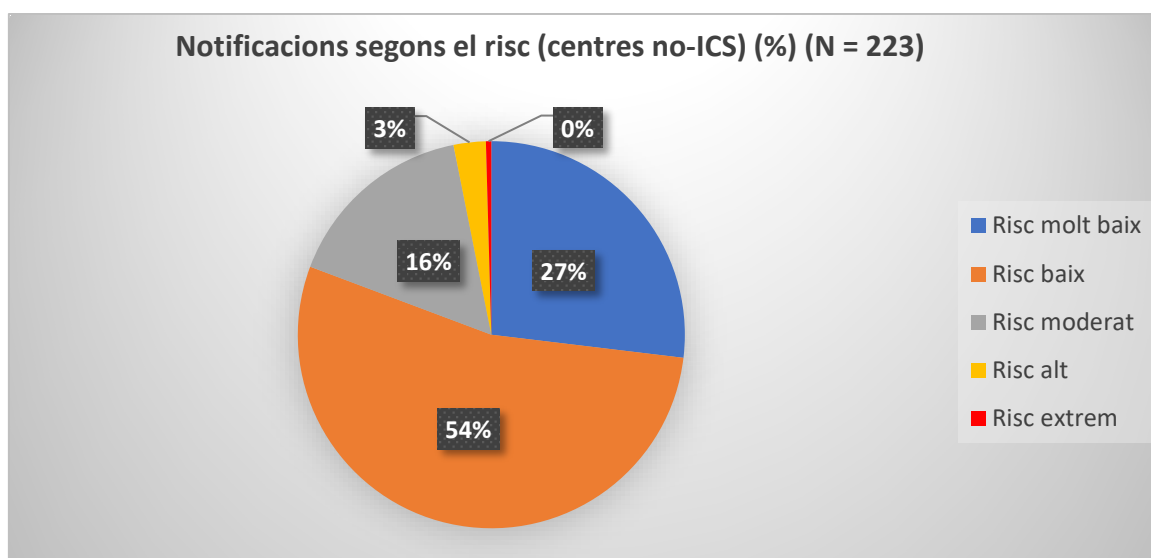

Figura 17. Classificació de les notificacions segons el risc als centres no pertanyents a l'ICS, expressada en percentatges

3.7 Notificacions segons els factors contribuents

En la creació d'un incident participen diversos factors ja sigui a l'hora de crear les circumstàncies perquè pugui succeir l'incident o amb les accions o condicions que han tingut un paper en l'origen o en l'evolució d'aquest incident augmentant la probabilitat que es produeixi.

Cal tenir present que un incident pot estar relacionat amb més d'un factor contribuent.

En els centres de l'ICS, gairebé un 48% dels incidents es vinculen amb factors relacionats amb els professionals, seguit de factors relacionats amb l'organització del servei (aproximadament un 18%) i factors relacionats amb el pacient (aproximadament un 13%) (vegeu la figura 18).

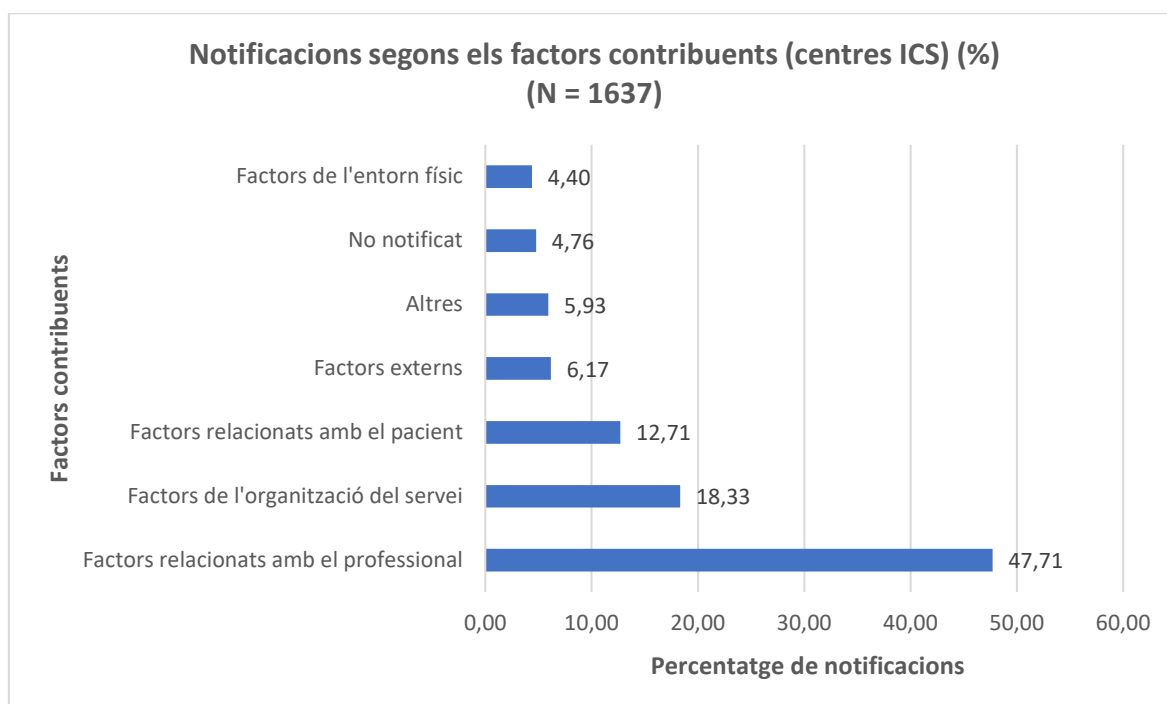

Figura 18. Classificació de les notificacions en funció dels factors contribuents als centres de l'ICS, expressada en percentatges

En els centres no pertanyents a l'ICS, els factors relacionats amb el professional són també els que concentren el nombre més elevat de notificacions (aproximadament el 43%) i, en segona posició, els factors relacionats amb l'organització del servei (aproximadament un 17%). Els factors també importants en percentatge de notificacions són els factors relacionats amb el pacient (12,56%) (vegeu la figura 19).

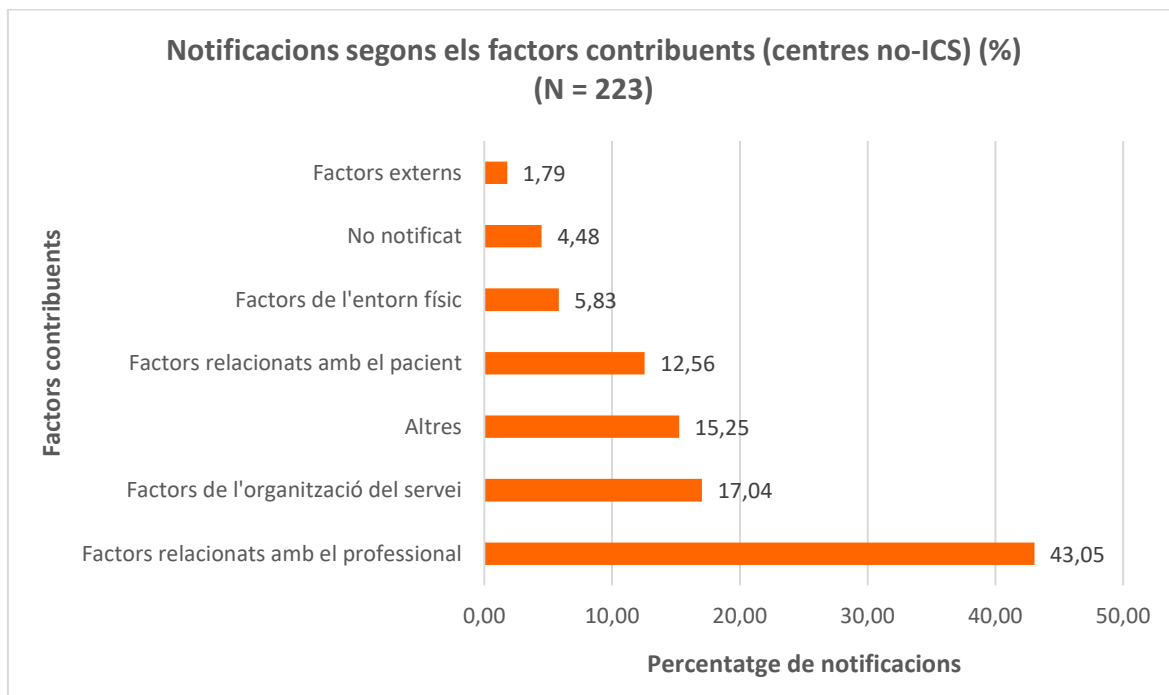

Figura 19. Classificació de les notificacions en funció dels factors contribuents als centres no pertanyents a l'ICS, expressada en percentatges

4 Annexos

4.1 Gravetat

- **No arriba al pacient 1:** circumstància amb capacitat de causar error.
- **No arriba al pacient 2:** l'error s'ha produït, però s'ha detectat abans que arribés al pacient.
- **Mínim:** l'error no ha produït lesió al pacient.
- **Menor:** el pacient ha requerit observació, però no s'ha produït lesió.
- **Moderat 1:** ha requerit tractament del pacient i/o li ha ocasionat lesió temporal.
- **Moderat 2:** ha requerit hospitalització o s'ha allargat i ha ocasionat lesió temporal.
- **Crític 1:** ha produït una lesió permanent al pacient.
- **Crític 2:** ha produït en el pacient una situació propera a la mort.
- **Catastròfic:** ha produït la mort del pacient o hi ha contribuït.

4.2 Probabilitat

- **Molt infreqüent:** poc probable que es repeteixi – pot succeir només en circumstàncies excepcionals (més de 5 anys).
- **Poc freqüent:** pot succeir en algun moment cada 2 - 5 anys.
- **Possible/ocasional:** és possible que torni a succeir o que succeeixi 1 - 2 vegades l'any.
- **Probable:** pot succeir sota diverses circumstàncies diverses vegades l'any.
- **Freqüent:** és esperable que torni a succeir en les properes setmanes o mesos.

4.3 Risc

- **Risc molt baix:** verificació de possibles tendències de presentació a tot l'hospital.
- **Risc baix:** verificació de possibles tendències de presentació a l'àrea o al servei afectat.
- **Risc moderat:** requereix una valoració de l'incident i el seguiment de possibles tendències de presentació al servei afectat.
- **Risc alt:** requereix una anàlisi detallada de l'incident i l'adopció de mesures per difondre a l'àrea o al servei afectat.
- **Risc extrem:** requereix una anàlisi detallada de l'incident i l'adopció de mesures immediates per difondre a tot l'hospital.